

**Národný ústav
detskej tuberkulózy
a respiračných chorôb**

Závažné formy detskej TBC na Slovensku

Ferenc P., Strachan T., Dzuracká A., Matiščáková M., Fábry J.,

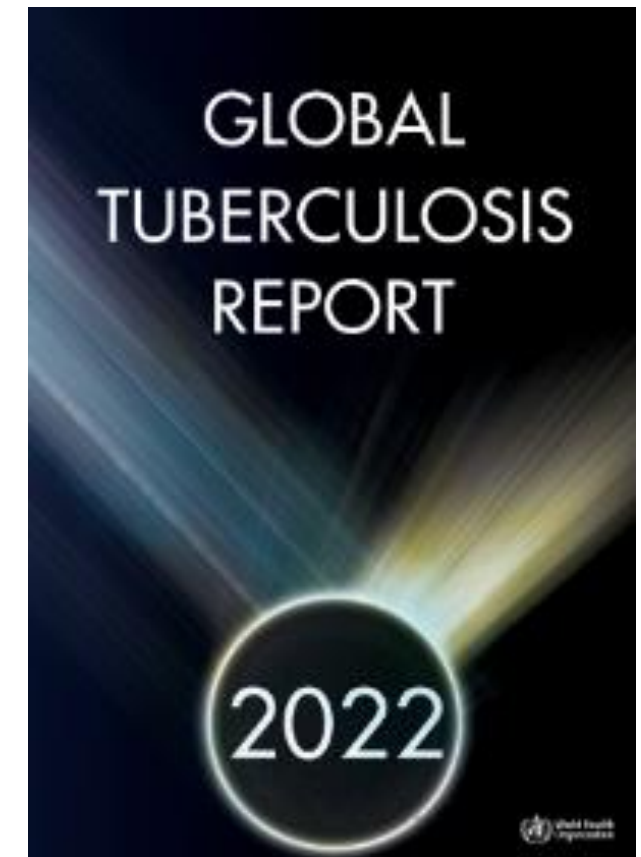
Klinika detskej TBC a respiračných chorôb JLF UK

Národný ústav detskej TBC a respiračných chorôb Dolný Smokovec

XIV. Slovenský vakcinologický kongres, 1. – 3.6.2023, Tatranská Lomnica

úvod (2021)

- 13. najčastejšia príčina smrti
- celosvetovo **↑ trend**; 10,6 mil. nových ochorení, 6 mil. ♂ a 3,4 mil. ♀
- 66% nových prípadov bolo zistených v 10 najpostihnutejších krajinách
- 1 600 000 úmrtí, **187 000 úmrtí s HIV**
- 450 000 prípadov MDR TBC

- **1 200 000 nových prípadov u detí**
- **230 000 úmrtí**

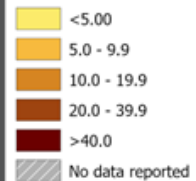
incidencia TBC v Európe (2021)

TB NOTIFIKÁCIA, EU/EEA*, 2021

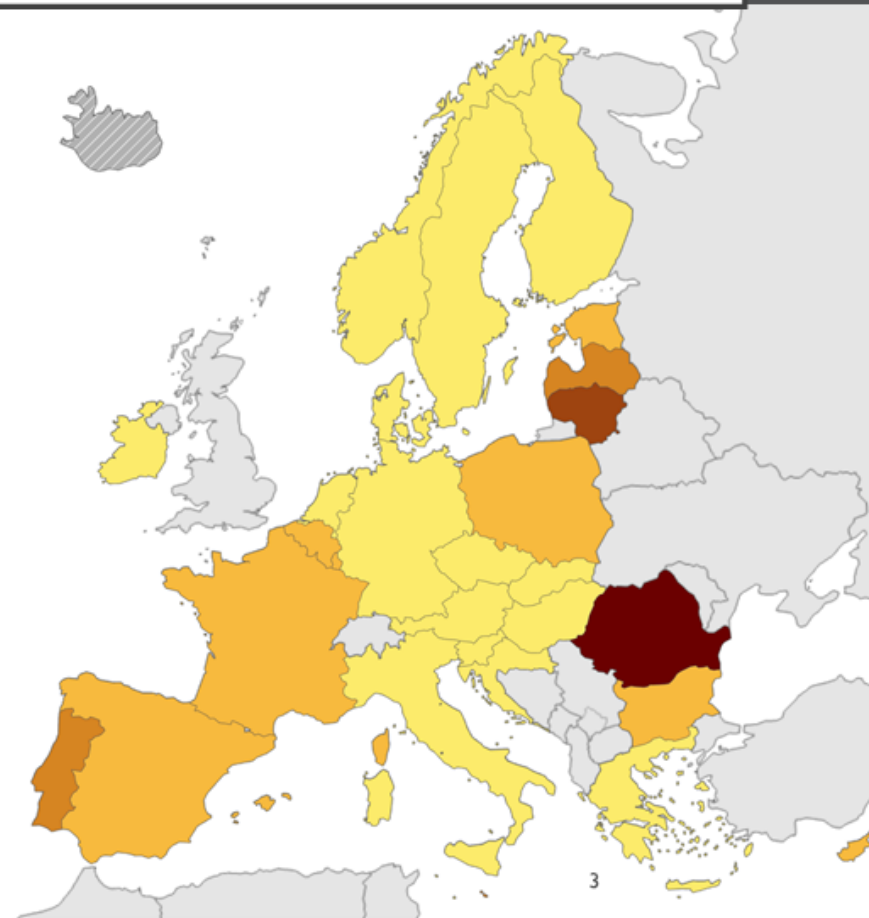
33 520 TB prípadov bolo notifikovaných v 29 EU/EEA krajinách

7.4 na 100 000 populácie (od 1.9 – 41.6)

TB cases per 100 000 population

Countries not visible in the main map extent

* Iceland did not report data for 2021.

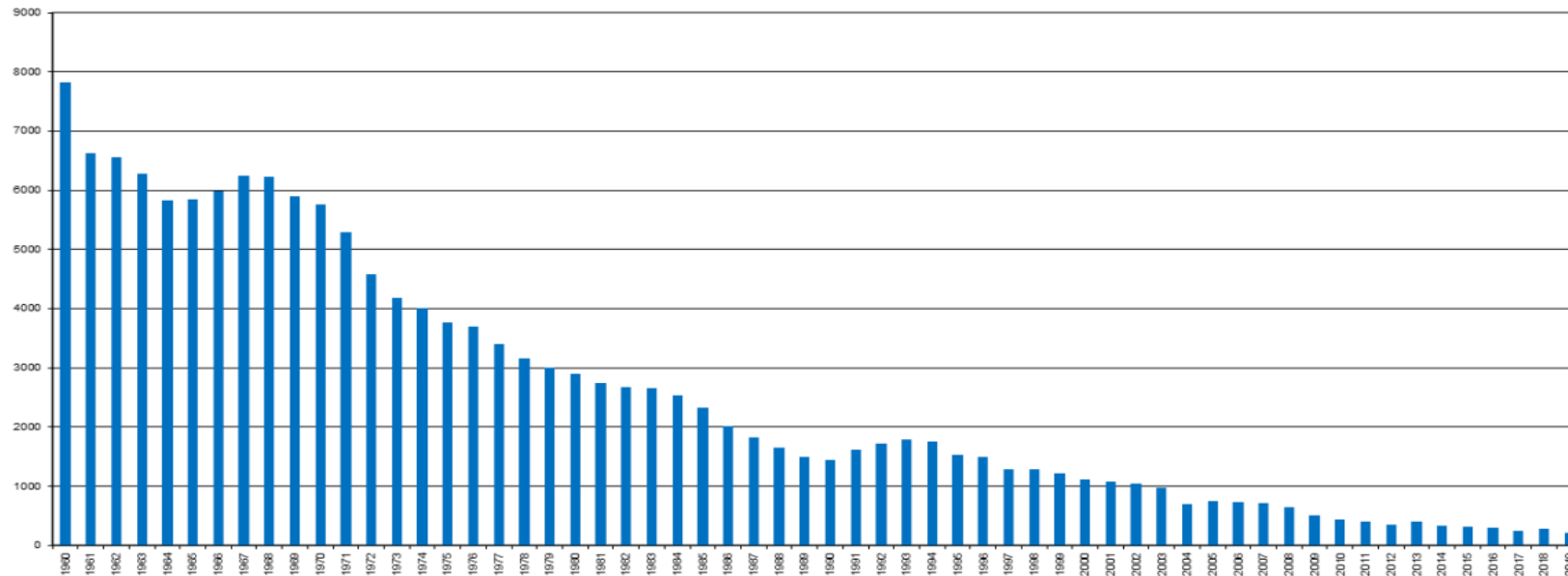
Source: ECDC/WHO (2023). Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2023–2021 data

Administrative boundaries: © EuroGeographics
The boundaries and names shown on this map do not imply official endorsement or acceptance by the European Union. Map produced by ECDC on 17 March 2023

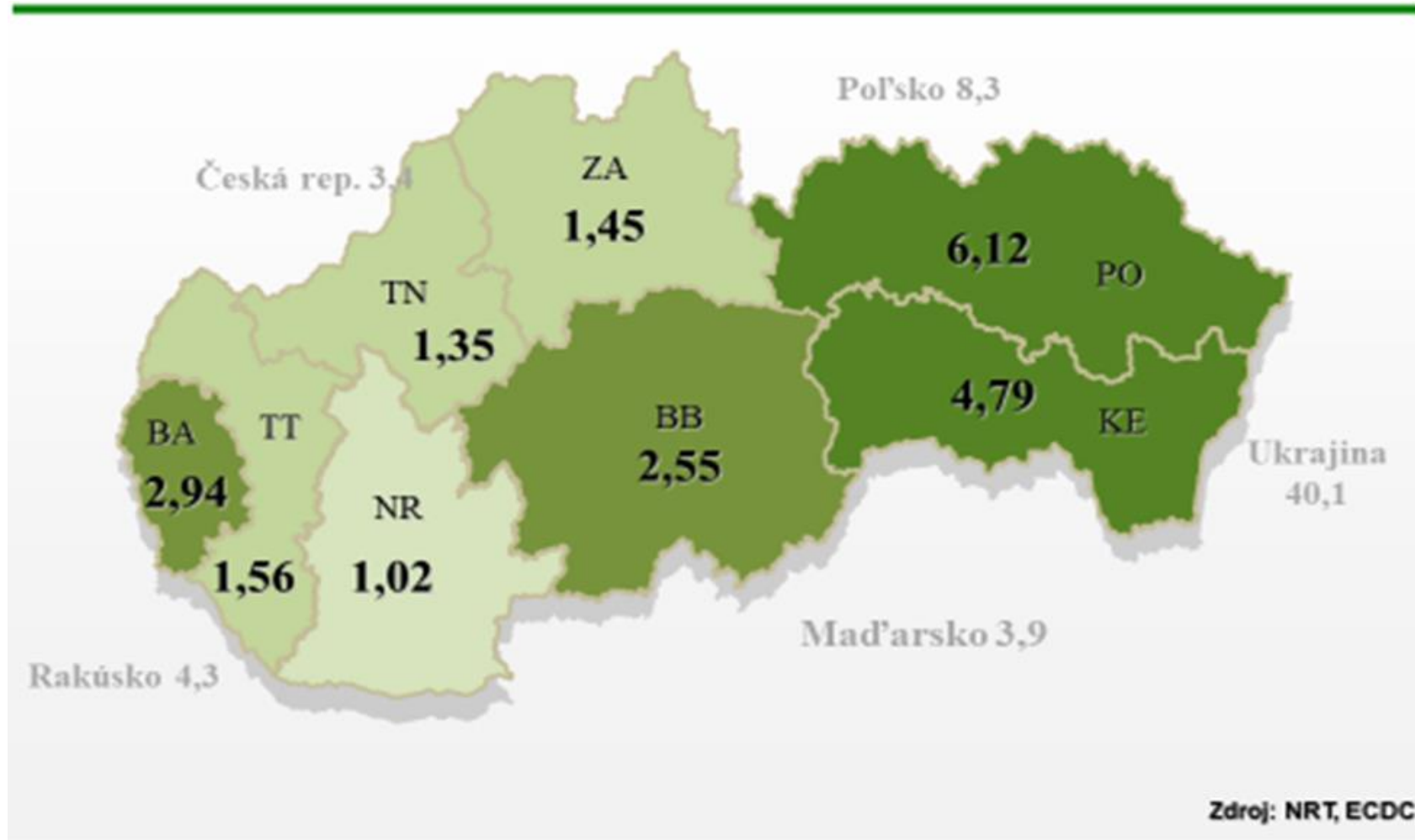
epidemiologická situácia na Slovensku (2022)

- incidencia **2,68/100.000** obyvateľov (2022)
- **celkovo 155 prípadov** (pľúcna 140, mimopľúcna 15)

Počet prípadov TBC na Slovensku v rokoch 1960 - 2019

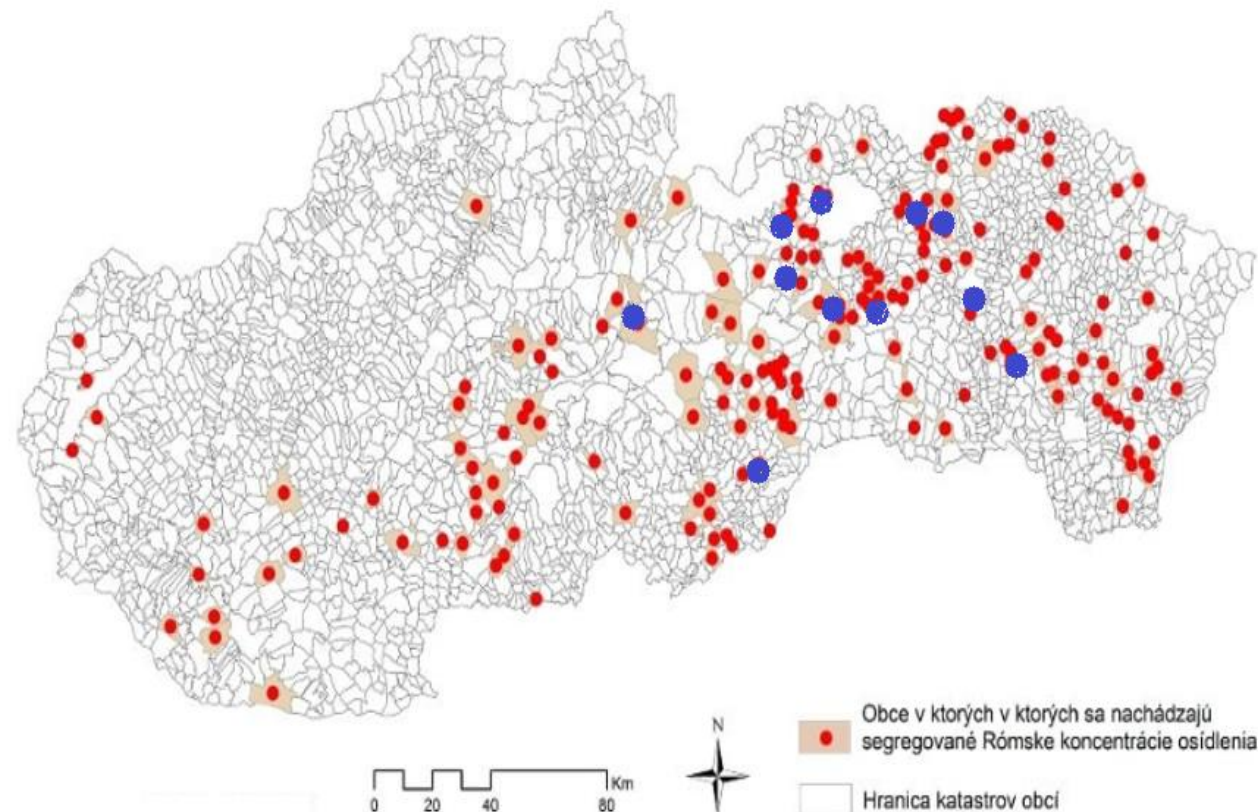

epidemiologická situácia podľa krajov (2022)

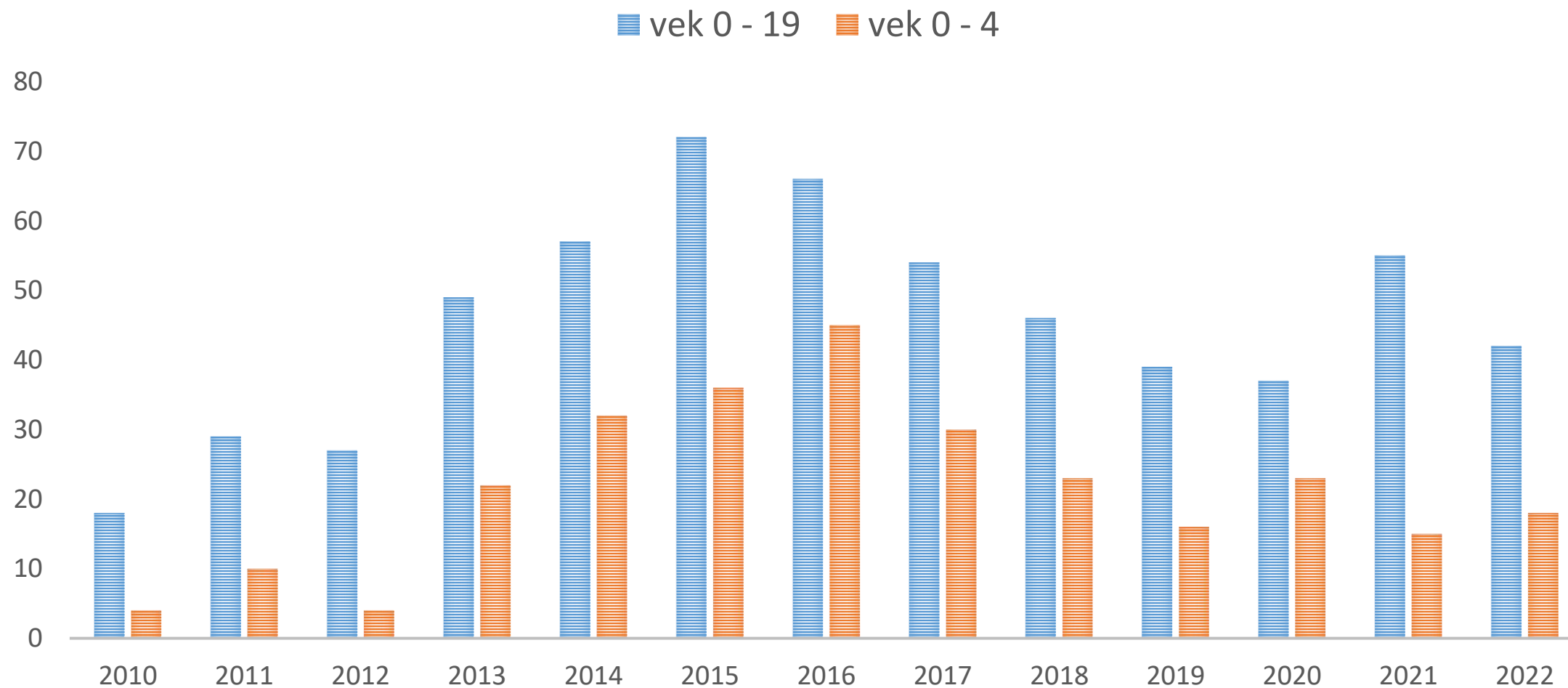

TBC – geografický výskyt 2022 - 2023

- Valice (11)
- **Bystrany (23)**
- **Hranovnica (8)**
- Kecerovce (8)
- Ihľany (6)
- Mirkovce (4)
- SNV, Brezno (3)
- **V. Lomnica – Nový dvor (2)**
- **Jarovnice (2)**
- **Ostrovany (2)**
- Nižná Slaná (6)
- Stará Ľubovňa (2)
- Banská Bystrica (2)
- Michalovce (2)

incidencia TBC u detí (2010 - 2022)

počet detských prípadov – 2022

Počet prípadov tuberkulózy podľa veku a pohlavia, ktoré boli hlásené do NRT v roku 2022

	muži	notifikácia na 100 tis. obyv.	ženy	notifikácia na 100 tis. obyv.	počet spolu	notifikácia na 100 tis. obyv.
0-4	9	6,04	9	6,33	18	6,18
5-9	6	3,97	7	4,88	13	4,42
10-14	7	4,76	6	4,27	13	4,52
15-19	4	2,97	6	4,69	10	3,81

69

diagnóza	počet prípadov
BK pozitívna TBC pľúc	23
BK negatívna TBC pľúc	34 (3 pleuritída)
TBC LU	5
TBC GITu	2
Miliárna TBC	2
TBC meningitída	3 (1 MDR, 1x exitus)

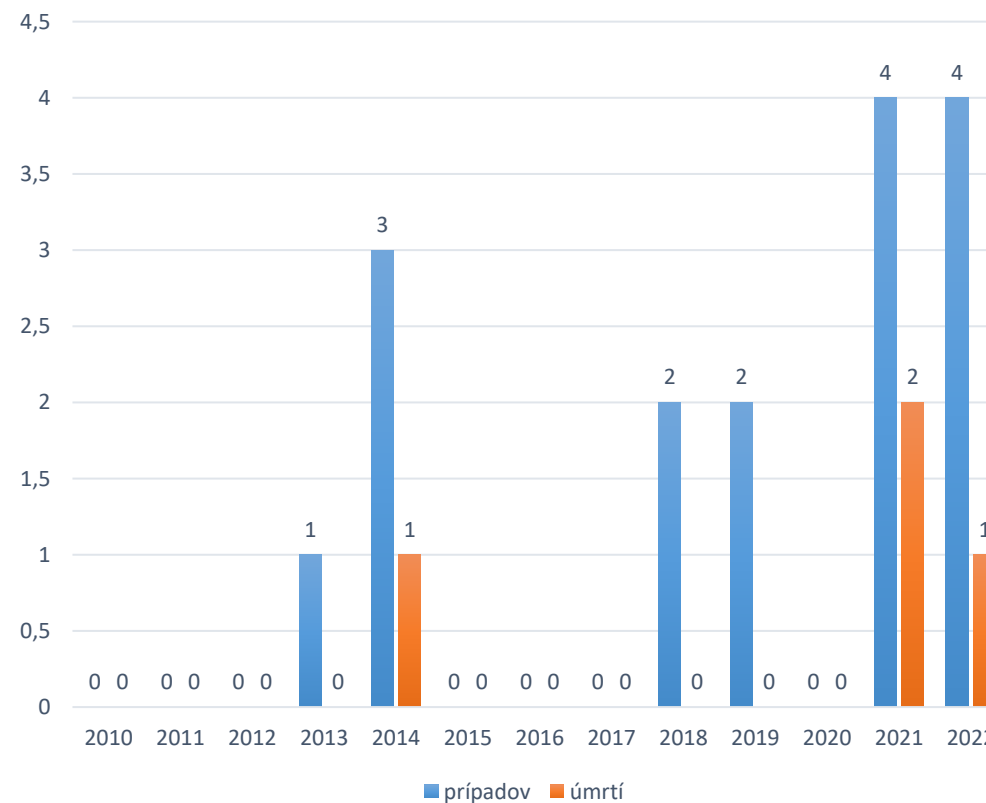
závažné formy detskej TBC

- Intratorakálne: - miliá
  - rozpad
  - kaverna
- Extratorakálne: - **bazilárna meningitída**
  - **spondylitída**
  - gastrointestinálny trakt
  - urogenitálny trakt

tuberkulózna meningitída (TBM)

- na Slovensku **najčastejšia (jediná) príčina umrtí detí so špecifickým procesom**
- najčastejší výskyt vo veku 2 – 4 roky
- **1. štádium (cca 2-3 týždne)**: subfebrílie, bolesti hlavy, podráždenosť, ospalosť, vracanie, fotofóbia, úbytok hmotnosti, nechutenstvo; meningeálne príznaky sú negatívne
- **2. štádium**: letargia, pozitívne meningeálne príznaky, hypertónia, vracanie a fokálny neurologický deficit, rozvoj hydrocefalu, zvýšený intrakraniálny tlak, encefalitída s dezorientáciou, poruchou hybnosti a reči, postihnutie hlavových nervov (najčastejšie n. VI, n. II)
- **3. štádium**: decerebrácia/dekortikácia, kóma a smrť.

počet prípadov 2010 - 2022

TBM – prognóza

- presná prognóza je zložitá, odvíja sa od rýchlosti stanovenia dg.
- Medical Research Council Scale (MRC) – najpresnejší prediktívny systém, určuje sa týždeň po vzniku ťažkostí

Štádium	MRC	DQ	% vzniku 4 - parézy
1	GCS 15, bez fokálnych deficitov	78,6	0
2a	GCS 15 s neurodeficitmi, GCS 13 – 14 bez deficitov	68,3	3,3
2b	GCS 10 – 12 s/bez neurodeficitov	58,3	23,3
3	GCS < 10	44,3	73,3

N.F., 2 – ročné dievčatko, Michalovce - pokračovanie

Epikríza:

- v NÚDTaRCH nastavená na 5 – kombináciu AT (INH, RMP, PZA, ETH, LEV), systémové KS, oxygenoterapia, enterálna výživa cez NGS.
- pre zvýraznenie neurologickej symptomatológie (GCS 7) preklad do DFN Košice
- 17.2.2023 preložená na KPAIM a v ten istý deň operácia - extraventrikulárna drenáž (250 ml/24 hod.); dňa 28.2. zavedený VP shunt
- 2.3. preložená znova do NÚDTaRCH; liečba bez zmeny (AT, systémové KS), pridaná imunomodulácia tranfer faktorom
- nasledujúce 3 týždne subfebrility. Potom stav stabilizovaný, GCS 14 – 15, liečbu toleruje, hmotnostne prospieva
- 24.4. redukcia AT na 3 kombináciu (INH, RMP, PZA)
- 2.5. vysadené PZA a ukončená iniciálna fáza liečby; prepustená domov bez neurologického deficitu na pokračujúcej fáze AT liečby

A.P., 1,5 – ročný chlapec, Veľká Lomnica – Nový Dvor

RA: rodičia a 1 súrodenec zdraví, na TBC sa v rodine nikto neliečil

OA: dieťa z 2. nesledovanej gravidity, AS 2/7, resuscitovaný, následne bez závažnejších komplikácií, nekalmetizovaný, chorobnosť vysoká

EA: v osade dlhodobo výsykt TBC, v 10/21 – exitus na bazilárnu meningoencefalitídu

TO: asi 2 týždne (od začiatku 04/23) trvajúca spavosť, celková slabosť; opakovane vyšetrený na LSPP, následne hospitalizovaný na DO s krčovou aktivitou a hypoosmolárnou hyponatrémiou; preložený na JIS DO Poprad, kde prehĺbenie neurologickej symptomatológie (**GCS 4**); na CT mozgu **3- komprový hydrocefalus**; 15.4. preložený na KPAIM DFN BB, intubovaný, započatá neurointenzívna liečba, korigované vnútorné prostredie. Indikovaná a zavedená externá drenáž. Pre vysoké riziko špecifickej etiológie do liečby 5 – kombinácia AT (INH, RMP, PZA, ETB, LEV). Realizované CT pľúc, z BAL **pozit. M. TBC komplex**. Zavedená TSK, PEG. Po zlepšení USG mozgu - EVD extrahovaná 25.5., realizované MRI – **prítomné tuberkulómy v bazálnych gangliách a thalame**

3.5.2023 preložený do NÚDTaRCH

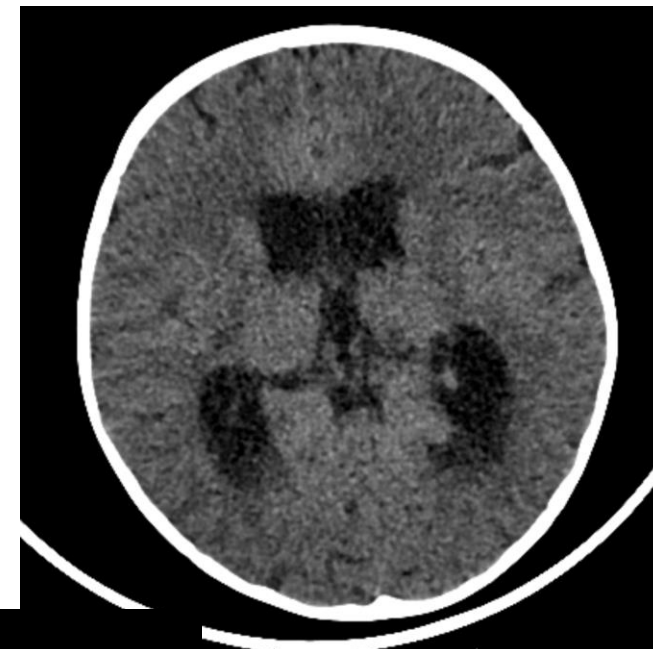
A.P., 1,5 – ročný chlapec, Veľká Lomnica – Nový Dvor

Epikríza:

- pri prijíme do NÚDTaRCH subfebrilný, **GCS 4-5**, AT liečba bez zmeny, enterálna výživa
- do liečby vrátené systémové KS na 6 týždňov
- Stav u nás **dlhodobo bez zmeny**
- GCS 4 – 5, bez perspektívy zlepšenia, izokória, FR bilat negatívna
- dlhodobo zvýšená krčová aktivita
- porucha termoregulácie
- porucha metabolizmu sodíka (diabetes insipidus)

Prognóza:

- nepriaznivá

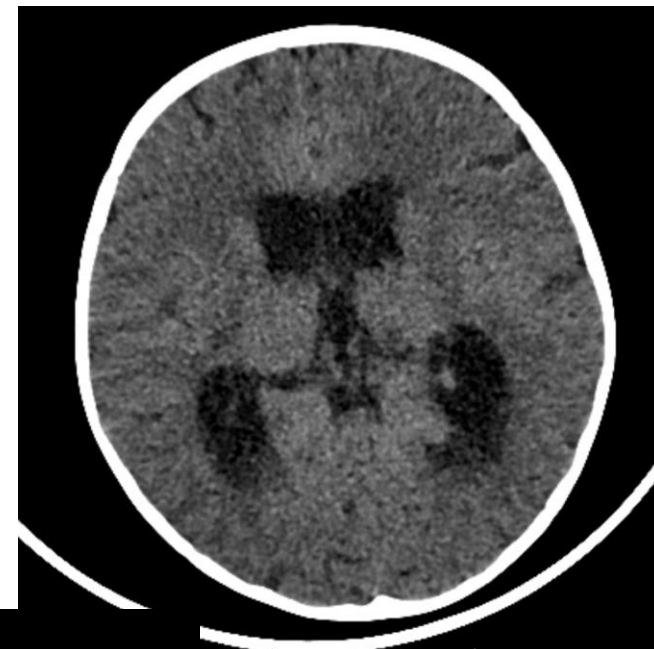
A.P., 1,5 – ročný chlapec, Veľká Lomnica – Nový Dvor

Epikríza:

- pri prijme do NÚDTaRCH subfe AT liečba bez zmeny, enterálna
- do liečby vrátené systémové K⁺
- Stav u nás **dlhodobo bez zmeny**
- GCS 4 – 5, bez perspektívy zlep
- FR bilat negatívna
- dlhodobo zvýšená krčová aktiv
- porucha termoregulácie
- porucha metabolizmu sodíka (insipidus)

Prognóza:

- nepriaznivá

tuberkulózna spondylitída (TBS)

- patrí medzi osteoartikulárne formy TBC (1-4% všetkých prípadov a 10 – 20% extrapulmonálnych prípadov TBC u detí)
- spondylitída tvorí asi **50% osteoartikulárnych foriem**
- najčastejšie býva postihnutá **hrudná a lumbálna chrbtica**
- spôsob prenosu: - hematogénne z pľúc
- lymfogénne z pleury
- prestupom z kože
- postihuje **prednú polovicu tela stavca**, následne kolabuje a vzniká gibus
- **medzistavcová platnička zostáva intaktná** alebo k jej postihnutiu dochádza neskôr
- rozšírením infekcie do mäkkých tkanív vznikajú **studené abscesy**
- **Klinické prejavy:** bolesti chrbta, bedrového kľbu, stuhnutie paravertebrálneho svalstva, kyfóza, gibus, paraplégie,

Ľ.F., 6 – ročný chlapec, Važec

RA: otec zdravý, matka sa lieči na chrbticu, na TBC sa v rodine nikto nelieči/neliečil

OA: dieťa z 1. fyziologickej gravidity, perinatálne bez závažnejších komplikácií, nekalmetizovaný, chorobnosť vysoká – chorý á 2 mesiace, v prechodnom a zimnom období, najmä nádcha, kašeľ, zápaly priedušiek,

EA: negatívna, v rokoch 2019 – 2021 žil v Derby,

TO: ťažkosti asi posledných **6 mesiacov - bolesti chrbtice** ráno po zobudení a po fyzickej námahe. V noci sa budí na bolesti, plače. Po Ibalgine prechodné zlepšenie. Opakovane vyšetrený na ortopedickej ambulancii - suponovaná spondylodiscitída. Kašeľ sporadicky, zvýšené TT nie. Schudol asi 2,5 kg. 18.4.2023 na pľ. ambulancii na rtg pneumonické ložisko v pravom dolnom pľ. poli, **pozitívny quantiferón**, 21.4. - **MTX V pozitívna** (12 mm).

s vysoko susp. špecifických procesom hospitalizovaný v NÚDTaRCH.

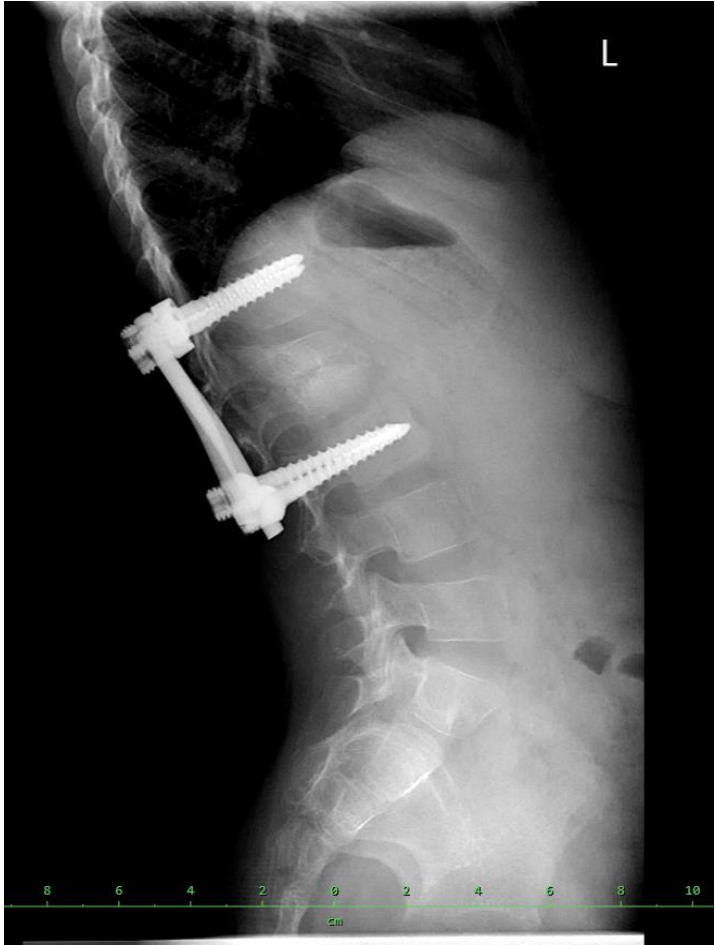
Ľ.F., 6 – ročný chlapec, Važec

Epikríza:

- CT hrudníka: solídne a subsolídne nodulácie v pravom dolnom pľúcnom laloku. Pleuritis calcarea vpravo. Kalcifikované mediastinálne a pravostranné hilové lymfatické uzliny. Obraz spondylodistídy L1/2 so známami kalcifikovaného abscesu v m. psoas vľavo.
- do liečby 5 – kombinácia AT (INH, RMP, PZA, ETB, LEV)
- pretrvávajú bolesti chrbta v lumbálnej oblasti
- preklad na detské oddelenie FNsP Žilina
- 15.5. chirurgicky riešená repozícia a stabilizácia kyfózy ThL prechodu
- stav komplikovaný klostrídiovou enterokolitídou, preliečené vankomycínom
- 22.5. preklad do NÚDTaRCH
- pacient afebrilný, KP kompenzovaný, bez bolestí a neurologického deficitu

Ľ.F., 6 – ročný chlapec, Važec

BCG vakcinácia

- Bacil Calmette - Guérin (BCG) je atenuovaná, živá vakcína, ktorá vznikla kontinuálnym pasážovaním kmeňa *M. bovis*
- BCG vakcína je najúčinnnejšia u najmenších detí.
- chráni pred závažnými hematogénne diseminovanými formami ochorenia (60%)
- chráni pred tzv. netuberkulóznymi mykobakteriózami (100%)
- komplikácie: vznik abscesového ložiska v mieste vpichu, axilárna lymfadenitída, v raritných prípadoch osteomyelitída
- revakcinácia sa ukázala ako neopodstatnená a bola zrušená k 1.7.2010
- pre dobrú epidemiologickú situáciu pri súčasnom vyššom výskyte komplikácii po BCG primovakcinácii bolo plošné očkovanie od 1.1.2012 ukončené

BCG vakcinácia

- v súčasnosti sa očkujú:
  1. deti v kontakte s TBC ochorením, pokiaľ majú negatívne výsledky MTX skúšky, ev. aj IGRA testu a negatívny nález na rtg snímke pľúc
  2. novorodenci prepúšťaní do rodiny so známym výskytom tuberkulózy
  3. očkovanie detí na žiadosť rodičov, odporúčaná je BCG vakcinácia deťom z rodín žijúcich v oblastiach so známym výskytom tuberkulózy a deťom cestujúcim do krajín s vysokou mierou notifikácie tuberkulózy
- najčastejšie sa očkuje vo veku 15 mesiacov po absolvovaní MMR vakcinácie

BCG vakcinácia - centrá

- Bratislava (MUDr. Kadlicová)
- Nitra (MUDr. Jakubička)
- Martin (MUDr. Bacmaňáková)
- Banská Bystrica (MUDr. Takáč, MUDr. Gondová)
- **Poprad (MUDr. Tamášová)**
- Dolný Smokovec (MUDr. Ferenc)
- Košice (MUDr. Železník, MUDr. Smolová)
- Humenné (MUDr. Čabáková)
- Michalovce (MUDr. Babjaková)

d'akujem za pozornosť

